

Asia C-137/94

The Queen
vastaan
Secretary of State for Health,
ex parte:
Cyril Richardson

(High Court of Justice, Queen's Bench Division, Divisional Courtin
esittämä ennakkoratkaisupyyntö)

Miesten ja naisten tasa-arvo — Vapautus lääkekulujen maksamisesta —
Direktiivin 79/7/ETY aineellinen soveltamisala — Suhde eläkeikään —
Tuomion ajallinen vaikutus

Julkisasiamies M. B. Elmerin 13 päivänä heinäkuuta 1995 antama ratkai- suehdotus	I - 3410
Yhteisöjen tuomioistuimen (kuudes jaosto) 19 päivänä lokakuuta 1995 antama tuomio	I - 3422

Tuomion tiivistelmä

1. *Sosiaalipolitiikka — Miesten ja naisten tasa-arvoinen kohtelu sosiaaliturvaa koskevissa kysymyksissä — Direktiivin 79/7/ETY aineellinen soveltamisala — Lakisääteinen järjestelmä, jossa tietyt henkilöryhmät vapautetaan maksamasta lääkekuluja — Soveltamisalaan kuuluminen*
(Neuvoston direktiivin 79/7/ETY 3 artiklan 1 kohta)

2. *Sosiaalipolitiikka — Miesten ja naisten tasa-arvoinen kohtelu sosiaaliturvaa koskevissa kysymyksissä — Direktiivi 79/7/ETY — Hyväksyttävä poikkeus niiden eri eläkeiän vuoksi aiheutuvien seurauksien osalta, jotka voivat vaikuttaa muihin etuuksiin — Soveltamisala — Rajoitus ainoastaan sellaiseen syrjivään kohteluun, joka liittyy välttämättä ja objektiivisesti eläkeiän eroon — Syrjivä kohtelu lääkekuluista vapauttamisen yhteydessä — Soveltamisalan ulkopuolelle jääminen*

(Neuvoston direktiivin 79/7/ETY 7 artiklan 1 kohdan a alakohta)

3. *Ennakkoratkaisukysymykset — Tulkinta — Tulkintatuomioiden ajalliset vaikutukset — Taannehtiva vaikutus — Yhteisöjen tuomioistuimen tekemä rajoitus — Edellytykset — Tulkintatuomio miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen asteittaisesta toteuttamisesta sosiaaliturvaa koskevissa kysymyksissä annetusta direktiivistä 79/7/ETY — Täyttymättömät edellytykset — Tuomion taloudellisten seurausten merkittävyys jäsenvaltiolle — Kriteeri, joka ei ole ratkaiseva*

(EY:n perustamissopimuksen 177 artikla; neuvoston direktiivin 79/7/ETY 4 artiklan 1 kohta ja 7 artiklan 1 kohdan a alakohta)

1. Miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen asteittaisesta toteuttamisesta sosiaaliturvaa koskevissa kysymyksissä annetun direktiivin 79/7/ETY 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että sellainen lakisääteinen järjestelmä, jossa tietyt henkilöryhmät ja erityisesti tietyt iäkkäät henkilöt vapautetaan lääkekulujen maksamisesta, kuuluu direktiivin soveltamisalaan.

Tällaisessa järjestelmässä nimittäin, vaikka se ei muodollisesti olekaan osa kansallista sosiaaliturvaa koskevaa sääntelyä, suojataan itse asiassa edunsaajia mainitussa säännöksessä tarkoitettua sairausriskiä vastaan.

2. Miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen asteittaisesta toteuttamisesta sosiaaliturvaa koskevissa kysymyksissä annetun direktiivin 79/7/ETY 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa ei oikeuteta jäsen-

valtiota, joka on määrännyt tämän säännöksen nojalla naisten osalta eläkeiäksi 60 vuotta ja miesten osalta 65 vuotta, säätämään lisäksi, että naiset saavat lääkekuluista vapautuksen 60 vuotta täytettyään ja miehet vasta 65 vuotta täytettyään.

Itse asiassa tällainen syrjivä kohtelu lääkekulujen osalta ei ole välttämättä ja objektiivisesti yhteydessä eläkeiän eroihin. Toisaalta taloudellisen tasapainon osalta tällainen syrjivä kohtelu ei itse asiassa ole välttämätöntä eläkejärjestelmän tasolla ottaen huomioon erityisesti sen, että etuuksien myöntäminen muuhun kuin maksuun perustuvista järjestelmistä sellaisille henkilöille, joiden osalta tietty riski on toteutunut, huomioimatta näiden henkilöiden oikeutta vanhuuseläkkeeseen täyttyneiden maksukausien nojalla, ei vaikuta suoraan maksuun perustuvien eläkejärjestelmien taloudelliseen tasapainoon eikä syrjivä kohtelu ole tarpeellisempaa

koko sosiaaliturvajärjestelmäkään tasolla. Toisaalta eläkejärjestelmien ja muiden järjestelmien yhdenmukaisuuden kannalta tällainen syrjivä kohtelu ei ole välttämätöntä, sillä jos onkin totta, että iän myötä tapahtuvan lääkekulujen kasvun vuoksi voitaisiin katsoa perustelluksi, että tietyistä iästä alkaen annetaan vapaus lääkekuluista, tämä ei kuitenkaan edellytä, että etuuden myöntäminen noudattaisi lainmukaista eläkeikää, joka on erilainen miesten ja naisten osalta ja joka ei ole välttämättä se ikä, jossa ammatillinen toiminta päättyy ja tulot siten vähenevät.

3. Yhteisöjen tuomioistuimen perustamisoppimuksen 177 artiklan nojalla tekemä yhteisön oikeuden säännöksen tulkinta selvittää ja täsmentää tarvittaessa tämän säännön merkitystä ja ulottuvuutta sellaiseksi kuin se pitää tai olisi pitänyt ymmärtää ja sitä pitää tai olisi pitänyt soveltaa säännöksen voimaantulosta alkaen. Siten tuomioistuin voi ja sen pitää soveltaa näin tulkittua sääntöä ennen ennakkoratkaisupyyntöön annettua tuomiota syntyneisiin ja muodostettuihin oikeussuhteisiin, jos tällaisen säännön soveltamiseen liittyvien riitojen viemistä toimivaltaiseen tuomioistuimeen koskevat edellytykset muutoin täyttyvät.

Nämä periaatteet huomioon ottaen yhteisöjen tuomioistuin voi rajoittaa vain poikkeuksellisesti yhteisön oikeusjärjestykseen olennaisesti liittyvän oikeusturvan periaatteeseen vetoamalla kaikkien niiden, joita asia koskee, mahdollisuutta

vedota tuomioistuimen tulkitsemaan säännökseen vilpittömässä mielessä syntyneiden oikeussuhteiden kyseenalaistamiseksi.

Yhteisöjen tuomioistuimen ei tarvitse käyttää tätä mahdollisuutta sellaisen tuomion osalta, jonka mukaan direktiivin 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan ikää koskevassa poikkeuksessa miesten ja naisten tasa-arvosta sosiaaliturvaa koskevissa kysymyksissä ei oikeuteta miesten ja naisten erilaista kohtelua sen iän suhteen, jonka perusteella myönnetään vapaus lääkekuluista, vaikka kysymyksessä oleva jäsenvaltio ei ole koskaan erehtynyt pitämään lääkekuluja koskevaa vapautusta direktiivin soveltamisalaa kuuluvana, ja komissio jäsenvaltion syrjivästä kohtelusta tietoisena ei ollut reagoinut tähän tietoon syrjinnän lopettamiseksi ja vaikka jäsenvaltion mahdollisesti kohtaamat taloudelliset seuraukset syrjintäkiellon rikkomisesta eivät sellaisinaan oikeuta ennakkoratkaisupyyntöstä annetun tuomion ajallisten vaikutusten rajoittamista.

Koska tuomion ajallisia vaikutuksia ei rajoiteta, sellaisetkin henkilöt, jotka eivät ole nostaneet kannetta tai esittäneet vastaavaa vaatimusta ennen tuomion antamista, voivat vedota direktiivin 79/7/ETY 4 artiklan 1 kohdan välittömään oikeusvaikutukseen ja vaatia vahingonkorvausta tuomiota edeltävältä ajalta.